

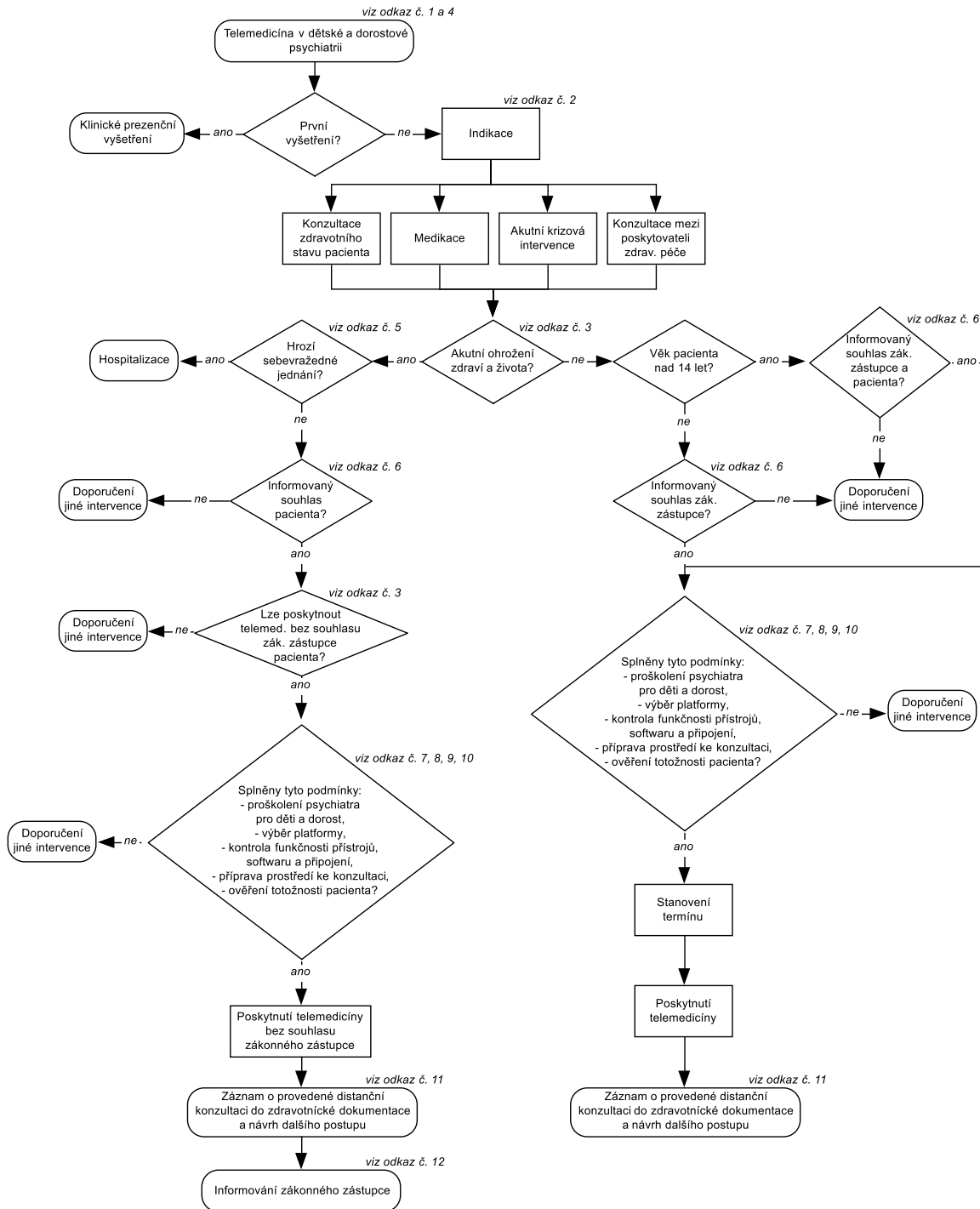
DOBORUČENÉ POSTUPY PSYCHIATRICKÉ PÉČE 2023

Telemedicína v dětské a dorostové psychiatrii

Autoři: Šárka Bínová, Petra Uhlíková

Garant: Šárka Bínová

Oponent: Petr Popov

Telemedicína v dětské a dorostové psychiatrii

DOPORUČENÉ POSTUPY PSYCHIATRICKÉ PÉČE 2023

Komentář k algoritmu

Odkaz č. 1

Telemedicína je definovaná jako používání informačních a komunikačních technologií pro poskytování zdravotních služeb na dálku (distanční konzultace). V dětské a dorostové psychiatrii se aktuálně jedná téměř výhradně o poskytování distančních konzultací mezi lékařem a pacientem a/nebo jeho rodiči prostřednictvím videokamery nebo jiného zařízení, které umožňuje audiovizuální kontakt.

Poskytnutí zdravotní služby nezletilému pacientovi se řídí **zákonem č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování**.

Odkaz č. 2

Distanční konzultaci je možno použít u většiny diagnóz v dětské a dorostové psychiatrii. Využití je individuální na základě posouzení lékaře, který pacienta dříve osobně vyšetřil. Nejedná se o prvotní vyšetření pacienta. Distanční péče je pouze doplňující.

Cílová skupina:

Psychiatrickí pacienti věk 1–18 let

Indikace:

- Konzultace zdravotního stavu pacienta
- Konzultace účinku medikace, nežádoucích účinků medikace, změny medikace
- Akutní krizová intervence
- Konzultace mezi poskytovateli zdravotní péče v řízení případu daného pacienta

Limity telemedicíny v dětské a dorostové psychiatrii:

- Nelze užít u pacientů, kteří nejsou v péči daného psychiatra
- Nelze užít u pacientů odmítajících distanční konzultaci
- **Nelze užít u pacientů, kde rodiče odmítají distanční konzultaci - výjimkou je poskytnutí akutní péče v případě ohrožení zdraví a života dítěte, kdy souhlas zákonného zástupce není vyžadován**

Telemedicína není indikována v případě závažného suicidálního pokusu

Odkaz č. 3

Poskytnutí lékařské péče nezletilému bez souhlasu zákonného zástupce:

Podle § 38 zákona o zdravotních službách lze nezletilému pacientovi poskytnout neodkladnou péči bez souhlasu zákonného zástupce

- a) jde-li o léčbu vážné duševní poruchy, pokud by v důsledku jejího neléčení došlo se vší pravděpodobností k vážnému poškození zdraví pacienta,
- b) jde-li o zdravotní služby nezbytné k záchraně života nebo zamezení vážného poškození zdraví, nebo
- c) pokud je u něj podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání.

Odkaz č. 4

Legislativa:

Od 1. ledna 2022 dle § 11 odst. 5 Zákona o zdravotních službách je zakotvení konzultačních

Telemedicína v dětské a dorostové psychiatrii

DOPORUČENÉ POSTUPY PSYCHIATRICKÉ PÉČE 2023

služeb pomocí dálkového přístupu v zákoně: *Konzultační služby mimo zdravotnické zařízení lze poskytovat prostřednictvím dálkového přístupu nebo ve vlastním sociálním prostředí pacienta, popřípadě v jiném místě jeho aktuálního výskytu.*

Právní aspekty telemedicíny v dětské a dorostové psychiatrii:

- Informovaný souhlas rodiče a dítěte od 14 let
- Odpovědnost lékaře

Povinnost lékaře je postupovat de lege artis, lékař zodpovídá za správné indikační vymezení a kvalitu poskytované péče, zhodnocení efektivity poskytnuté zdravotní služby, správné vedení zdravotnické dokumentace, nastavení dalšího diagnostiko – terapeutického postupu

Odkaz č. 5

Telemedicína není indikována v případě závažného suicidálního pokusu, který vyžaduje okamžitou hospitalizaci, s výjimkou akutní krizové intervence a doporučení dalšího postupu

Odkaz č. 6

Informovaný souhlas:

U dítěte do 14 let informovaný souhlas podá rodič.

U dítěte nad 14 let podává informovaný souhlas pacient i jeho rodič.

Informovaný souhlas bude obsahovat:

- informaci o tom, že v akutním bezprostředním ohrožení zdraví a života dítěte se nevyžaduje bezpodmínečně souhlas rodiče
- indikaci telemedicíny
- průběh zdravotní služby
- odpovědnost lékaře a nastavení spolupráce ze strany pacienta
- odpovědnost rodiče

Je vhodné zajistit informované souhlasy písemně při vstupním vyšetření pacienta.

zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

§ 35

(1) Při poskytování zdravotních služeb nezletilému pacientovi je třeba zjistit jeho názor na poskytnutí zamýšlených zdravotních služeb, jestliže je to přiměřené rozumové a volní vyspělosti jeho věku. Tento názor musí být zohledněn jako faktor, jehož závažnost narůstá úměrně s věkem a stupněm rozumové a volní vyspělosti nezletilého pacienta. Pro vyslovení souhlasu s poskytnutím zdravotních služeb nezletilému pacientovi se použijí právní předpisy upravující svéprávnost fyzických osob s tím, že nezletilému pacientovi lze zamýšlené zdravotní služby poskytnout na základě jeho souhlasu, jestliže je provedení takového úkonu přiměřené jeho rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku. Tím není dotčena možnost poskytování zdravotních služeb bez souhlasu.

(2) Poskytnutí zdravotních služeb na základě souhlasu nezletilého pacienta nebrání tomu, aby ošetřující zdravotnický pracovník podal zákonnému zástupci informaci o poskytnutých zdravotních službách nebo zdravotním stavu nezletilého pacienta.

(3) Jde-li o zdravotní služby, které spočívají v poskytnutí

DOPORUČENÉ POSTUPY PSYCHIATRICKÉ PÉČE 2023

a) neodkladné péče, která není péčí podle § 38 odst. 4, nebo

b) akutní péče, a

souhlas zákonného zástupce nelze získat bez zbytečného odkladu, rozhodne o jejich poskytnutí ošetřující zdravotnický pracovník. To neplatí, lze-li zdravotní služby poskytnout podle odstavce 1 na základě souhlasu nezletilého pacienta.

(4) Jde-li o pacienta s omezenou svéprávností, odstavce 1 až 3 se použijí obdobně s tím, že věk pacienta se nezohledňuje.

(5) Jde-li o pacienta uvedeného v § 28 odst. 4, poskytovatel vyloučí, má-li podezření, že je tento pacient zneužíván nebo týrán, popřípadě, že je ohrožován jeho zdravý vývoj, přítomnost osob uvedených v § 28 odst. 3 písm. e) při poskytování zdravotních služeb, pokud jde o vyšetření na účelem vyloučení známek uvedených skutečností.

§ 28

(4) Pacient s omezenou svéprávností nebo který je nezletilý, může požadovat, aby při poskytování zdravotních služeb nebyla přítomna osoba podle odstavce 3 písm. e), uvádí-li, že jde o osobu, která ho týrá nebo jinak zneužívá či zanedbává. V tomto případě se postupuje podle § 35 odst. 5.

Odkaz č. 7

Psychiatrie pro děti a dorost budou proškoleni:

- v právních aspektech telemedicíny - informovaný souhlas, odpovědnost lékaře, vedení zdravotnické dokumentace
- v technických a organizačních parametrech telemedicíny – doporučení komunikačních platforem s vysokou mírou zabezpečení.

Odkaz č. 8

Výběr platformy

Bude použita platforma dle dohody mezi poskytovatelem péče a pacientem, která umožňuje identifikaci pacienta a zajištění zabezpečení a ochrany osobních údajů pacienta.

Kontrola funkčnosti přístrojů a softwaru

Kontrola funkčnosti připojení

Odkaz č. 9

Příprava prostředí, kde distanční konzultace proběhne - je nutné zajistit bezpečné prostředí pacienta bez účasti dalších osob s výjimkou rodiče, který se účastní poskytované konzultace.

Odkaz č. 10

Ověření totožnosti pacienta - telemedicína neslouží k poskytování vstupního vyšetření, pacient je lékaři znám z prvního kontaktu. U dětí do 15 let ověří totožnost dítěte rodič, u dětí nad 15 let lze požádat o kontrolu OP.

Průkaz ZP neobsahuje fotografii a sám o sobě nemůže sloužit k identifikaci pacienta.

Odkaz č. 11

Telemedicína v dětské a dorostové psychiatrii

DOPORUČENÉ POSTUPY PSYCHIATRICKÉ PÉČE 2023

Závěr poskytnuté zdravotnické služby:

Záznam o provedené distanční konzultaci do zdravotnické dokumentace.

Návrh dalších diagnostických a terapeutických postupů.

Odkaz č. 12

Informování zákonného zástupce o poskytnutí telemedicíny bez jeho souhlasu:

Poskytnutí zdravotních služeb na základě souhlasu nezletilého pacienta nebrání tomu, aby ošetřující zdravotnický pracovník podal zákonnému zástupci informaci o poskytnutých zdravotních službách nebo zdravotním stavu nezletilého pacienta (§ 35 zákona č. 372/2011 Sb.)

Poskytovatel zdravotnických služeb může při poskytování péče vyloučit přítomnost osoby, o které nezletilý sdělil, že ho tato osoba týrá, zneužívá či zanedbává (§ 28 zákona č. 372/2011 Sb.)

Závěrečný komentář

Doporučený postup telemedicíny v dětské a dorostové psychiatrii odráží současné legislativní možnosti, t.j. umožnění konzultačních služeb na dálku. S novelizací Zákona o zdravotních službách, která je aktuálně v připomínkovém řízení, dojde k rozšíření forem telemedicíny a s tím i k rozšíření doporučených postupů telemedicíny v dětské a dorostové psychiatrii. Vzhledem k současné krizové situaci v dětské a dorostové psychiatrii je tato forma péče velmi potřebná.

Všeobecný nedostatek dětských a dorostových psychiatrů v České republice a úplná absence dětských a dorostových psychiatrů v určitých regionech způsobuje ohrožení místní a časové dostupnosti péče. Telemedicína zefektivní a zkvalitní dětskou a dorostovou psychiatrickou péči (sníží počet ambulantních návštěv, návštěv pohotovostních služeb, krizových center, hospitalizací, zklidní pacienta v období akutní krize). Tím, že se dětská a dorostová psychiatrická péče stane dostupnější,lepší se psychické zdraví zejména adolescentů a méně duševních poruch bude protrahovat do dospělosti. Medicínskou efektivitu telemedicíny v dětské a dorostové psychiatrii prověřila zejména pandemie nemoci Covid-19, kdy byla telemedicína bezpečnou a účinnou alternativou prezenční léčby většiny psychiatrických nemocí dětí a dorostu. V některých případech byla dokonce účinnější (např. sociální fobie, deprese u adolescentů). Výhodou je také, že děti a adolescenti jsou na distanční komunikaci zvyklí a někteří ji i preferují.

Reference

American Association of Child & Adolescent Psychiatry (n.d.). *AACAP Code of Ethical Principles*. https://www.aacap.org/aacap/Member_Resources/Ethics/Foundation/AACAP_Code_of_Ethical_Principles.aspx

American Psychiatric Association & American Association of Child & Adolescent Psychiatry (n.d.). *Child & Adolescent Telepsychiatry*. <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/telepsychiatry/toolkit/child-adolescent/child-adolescent-telepsychiatry>

American Psychiatric Association & American Telemedicine Association. (2022). *Resource Document on Best Practices in Synchronous Videoconferencing-Based Telemental Health*. <https://www.psychiatry.org/getmedia/49f487ae-7b83-416a-8812-b2b25c717f6a/Resource-Documents-Document-Telemental-Health-Best-Practices.pdf>

PSYCHIATRICKÁ SPOLEČNOST
České lékařské společnosti J. E. Purkyně

PSYCHIATRIC ASSOCIATION
of the Czech Medical Association J. E. Purkyně

DOPORUČENÉ POSTUPY PSYCHIATRICKÉ PÉČE 2023

McCord, C., Bernhard, P., Walsh, M., Rosner, C., & Console, K. (2020). A consolidated model for telepsychology practice. *Journal of Clinical Psychology*, 76(6), 1060-1082.

Shore, J. H., Hilty, D. M., & Yellowlees, P. (2007). Emergency management guidelines for telepsychiatry. *General hospital psychiatry*, 29(3), 199-206.

Telemedicína v dětské a dorostové psychiatrii